

R. M. RILKE

CINQUANTA POEMES
DE «NEUE GEDICHTE»

PRÒLEGS, SELECCIÓ
I TRADUCCIÓ DE L'ALEMANY DE
FELIU FORMOSA I JOAN MARGARIT

BARCELONA 2011

QUADERNS CREMA

Publicat per
QUADERNS CREMA
Muntaner, 462 - 08006 Barcelona
Tel. 934 144 906 - Fax 934 147 107
correu@quadernscrema.com
www.quadernscrema.com

© de la selecció, el pròleg i la traducció, 2011
by Feliu Formosa Torres i Joan Margarit i Consarnau
© d'aquesta edició, 2011 by Quaderns Crema, S.A.U.

Drets exclusius d'aquesta traducció:
Quaderns Crema, S.A.U.

ISBN: 978-84-7727-504-6
DIPÒSIT LEGAL: B. 15 427-2011

AIGUADEVIDRE *Gràfica*
QUADERNS CREMA *Composició*
ROMANYÀ-VALLS *Impressió i rellogat*

PRIMERA EDICIÓ *maig de 2011*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

CINQUANTA POEMES
DE «NEUE GEDICHTE»,
DE R. M. RILKE

La traducció d'aquests poemes, realitzada a quatre mans per Joan Margarit i jo, parteix d'un suggeriment de Margarit, que inicialment va proposar de traduir íntegrament els poemes de *Neue Gedichte*. Ja iniciada la tasca, a Margarit li va semblar preferible fer una tria de cinquanta poemes, els que li semblaven millors. A partir de traduccions dels originals alemanys fetes per mi, Margarit anava suggerint modificacions que, tot consultant altres traduccions i sense oblidar els mateixos originals, anaven donant forma a la versió que considerem definitiva.

Neue Gedichte és una obra central dins la producció rilkeana. Els dos volums de què consta l'obra van ser publicats el 1907 i el 1909 i contenen cent setanta-cinc poemes, alguns força extensos i d'altres dividits en diverses parts. Feia anys que Rilke havia anat creant els poemes dels dos llibres, mentre publicava altres obres (*Stundenbuch*, *Das Buch der Bilder* i altres textos en prosa, entre ells els *Els quaderns de Malte Laurids Brigge*). Els dos volums de *Neue Gedichte* se situen doncs entre l'etapa inicial i la posterior de l'obra del poeta de Praga (*Elegies de Duino* i *Sonets a Orfeu*). Ens trobem davant un bloc poemàtic extens i que, segons Margarit, constitueix el corpus més important i més renovador dins el conjunt de l'obra del poeta, que ja porta uns anys lliurat als que ell anomena «Dinggedichte» (Poemes objecte). La varietat temàtica dels *Neue Gedichte* és molt gran i hi trobem la presència del món de l'antiguitat clàssica, els temes bíblics,

així com els poemes sorgits de l'observació de realitats immediates, transcendides per la potència lírica i la complexitat formal que fan únics i incomparables aquests poemes.

Atesa l'extensió i la significació de *Neue Gedichte*, semblava plausible fer-ne una antologia. I aquest n'és el resultat.

FELIU FORMOSA

Desembre del 2010

ENTORN D'UNA OBRA POÈTICA

No sé si Rainer Maria Rilke és el poeta que més he llegit, però sí que és el poeta que he llegit amb més constància, gairebé ininterrompudament, des que als vint anys vaig tenir la primera notícia de la seva obra. És una poesia que sempre m'ha transmès la necessitat de viure en profunditat, la profunditat a la qual ha d'accedir la poesia per comprendre la vida. Això, però, mai no va significar per a Rilke una poesia que fos un model al qual s'havia d'assemblar la vida com alguns romàntics d'última hora van voler-hi veure (Stefan Zweig, per exemple). Aquesta obra, com jo l'entenc, té dues etapes cabdals: la primera, de 1902 a 1907, comprèn *Els quaderns de Malte Lauris Brigge* i els *Neue Gedichte*—els *Nous poemes*, l'obra d'un Rilke jove, dels vint-i-set als trenta-dos anys. La segona etapa la integren les *Elegies de Duino* i els *Sonets a Orfeu*, els poemes que Rilke comença el 1912 i que no acabarà fins al 1922, tres anys abans de morir.

L'obra de la primera etapa, escrita majoritàriament a París, amb molts viatges entremig, sobretot per Itàlia, representa d'una banda el coneixement de la misèria humana, la malaltia i la mort. D'altra banda, per a Rilke va ser l'accés al coneixement en el mateix sentit que aquesta experiència va tenir pel Buda. Això va significar, doncs, el *despertar* del poeta al món real, a comprendre la vida, donar-ne testimoni, recrear-la a partir d'ella mateixa i convertir-se així en artista, i assumir així l'obligada experiència de la soledat. Aquest despertar és el tema d'*Els quaderns de Malte*.

L'escriptura dels *Nous poemes* coincideix amb l'etapa de convivència (no sempre física però sempre moral) amb Rodin. Entre les moltes lliçons que es poden extraure de la vida de Rilke penso que una de les més importants és que poques vegades es va equivocar en les decisions fonamentals de la seva vida. En el punt que ara ens ocupa, val la pena fixar-se en un d'aquests encerts: gairebé mai li llegim una opinió que expressi menyspreu per algú, perquè sap que el camí del menyspreu és fàcil però sense sortida. Rilke té clar que només l'admiració és un camí vàlid per al poeta. En aquest sentit, troba en Rodin un model que li permet desenvolupar la pròpia obra. Mai cap de les dificultats de relació amb aquest home difícil el va desviar de la seva estima per a ell i la seva obra ni del seu propi objectiu poètic.

Rilke veu en Rodin l'artista que no ha deixat res a l'atzar, que s'ha servit de tot per crear les seves escultures: de la pèrdua, de l'espant, de l'ansietat, de l'alegria, de la història, de la runa d'un somni, d'una vaga intuïció, de tot n'ha fet escultures i les ha deixat al seu voltant, i n'ha fet créixer una realitat silenciosa que l'ha dut a fer que el propi Rodin semblés sorgit de totes elles. Rilke sap que seguir Rodin vol dir organitzar el procés de creació des del propi interior. O sigui, aprendre a treballar, a mantenir-se permanentment preparat per quan arribi la inspiració.

Els *Nous poemes* són la conseqüència d'*Els quaderns de Malte*. És un anar cap a les coses per trobar-se amb elles, mirar des de dintre d'elles, en una poesia que, malgrat la seva perfecció formal i el seu aire sempre asserenat, no és aliena a l'expressionisme amb la seva corresponent eliminació del jo poètic: Rilke ja no és un poeta romàntic. És—com Hardy en anglès, els poetes del 98 en castellà o Maragall en cata-

là—el poeta que fa entrar la poesia alemanya en el segle xx.

Els *Nous poemes* són, doncs, l'exposició del món descobert per Malte Laurids Brigge, però sense glorificar-lo: això vindrà amb les *Elegies de Duino* i els *Sonets a Orfeu*, on Rilke desplegarà tota la seva capacitat ontològica, mística i mítica per una de les obsessions de la poesia de tots els temps: desmentir la mort. Entre l'existència aclaparadora de l'Àngel i la terrenalitat de la Bèstia, acompanyat sempre de la presència interior del món dels amants i del misteri dels morts joves, Rilke tancarà el cercle que va començar amb aquella «mort pròpia» d'*Els quaderns de Malte* en un intent, potser el més important que s'ha fet mai des de la poesia, per transcendir la finitud.

És clar que Rilke escriu altres llibres i poemes, alguns de primera magnitud, abans, després i alhora que aquestes quatre grans obres. Però, segons el meu parer, el Rilke més interessant es troba precisament en els poemes que respiren aquest alè de les *Neue Gedichte*, d'on n'hem traduït aquests cinquanta. Penso que la presència constant en les *Elegies* i els *Sonets* d'allò que és inexplicable els interna excessivament en el món de la mística, o en el de la música, amb una eina que, malgrat ser utilitzada per un dels seus artesans més qualificats, es revela massa pesada i obscura. Aquí, en canvi, i en tots els poemes que va escriure al llarg de la seva vida amb el mateix esperit d'aquests *Nous poemes* (molts del cicle *Poemes a la nit* o dels mateixos *Sonets a Orfeu* per exemple), l'artesà, l'eina i l'objectiu harmonitzen plenament i assolixen en poemes com «Orfeu», «Eurídice», «Hermes» o «La pantera» el nivell més alt de la poesia de Rainer Maria Rilke.

JOAN MARGARIT
Desembre del 2010

FRÜHER APOLLO

Wie manches Mal durch das noch unbelaubte
Gezweig ein Morgen durchsieht, der schon ganz
im Frühling ist: so ist in seinem Haupte
nichts was verhindern könnte, dass der Glanz

aller Gedichte uns fast tödlich träfe;
denn noch kein Schatten ist in seinem Schaun,
zu kühl für Lorbeer sind noch seine Schläfe
und später erst wird aus den Augenbraun

hochstämmig sich der Rosengarten heben,
aus welchem Blätter, einzeln, ausgelöst
hintreiben werden auf des Mundes Beben,

der jetzt noch still ist, niegebraucht und blinkend
und nur mit seinem Lächeln etwas trinkend
als würde ihm sein Singen eingeflösst.

APOL·LO PRIMITIU

Així com a vegades a través del brancatge
encara sense fulles ja traspunta un matí
del tot primaveral: així en la seva testa
no hi ha res que pogués impedir que l'esclat

dels versos gairebé mortalment ens fereixi;
perquè en el seu esguard encara no hi ha ombres;
per al llorer té encara massa fresques les temples
i de les seves celles encara ha de trigar

a alçar-se amb els seus troncs esvelts el roserar
del qual les fulles soltes, despreses, aniran
a posar-se damunt la boca tremolosa,

ara encara callada, mai no usada i lluent,
bevent alguna cosa només amb el somriure,
talment com si li fos instil·lat el que ell canta.

MÄDCHEN-KLAGE

Diese Neigung, in den Jahren,
da wir alle Kinder waren,
viel allein zu sein, war mild;
ändern ging die Zeit im Streite,
und man hatte seine Seite,
seine Nähe, seine Weite,
einen Weg, ein Tier, ein Bild.

Und ich dachte noch, das Leben
hörte niemals auf zu geben,
dass man sich in sich besinnt.
Bin ich in mir nicht im Grössten?
Will mich Meines nicht mehr trösten
und verstehen wie als Kind?

Plötzlich bin ich wie verstossen,
und zu einem Übergrossen
wird mir diese Einsamkeit,
wenn, auf meiner Brüste Hügeln
stehend, mein Gefühl nach Flügeln
oder einem Ende schreit.

QUEIXA DE NOIA

Aquesta inclinació, durant els anys
en què érem unes nenes, a restar
soles força sovint, era benigna;
altres perdien el temps en baralles,
cadascuna al seu bàndol, amb la seva
proximitat, la seva llunyania
un camí, un animal, una imatge.

I jo pensava encara que la vida
empenyeria sempre cadascuna
a anar-se concentrant en si mateixa.
Dins meu, ¿no visc dins allò que és més gran?
Allò que és meu, ¿ja no em consolarà
ni em comprendrà com quan era un infant?

Em sento tot de cop com rebutjada
i aquesta soledat se'm converteix
en una cosa que em supera massa
quan damunt la carena dels meus pits,
alçant-se, el sentiment demana a crits
de tenir ales o tenir un final